

AZ AURIGA SZÍVE

GALAXIS-OTTHONUNK CSILLAGOS ÉGBOLTOT körbeölelő fényszalagja ugyanúgy hozzátartozik a nyári éjszakák hangulatához, mint a tücsökciripelés. Kevesen tudják azonban, hogy a Tejút nem csak nyáron, de ősszel, sőt télen is káprázatos. A csikorgó téli estéken magasan a fejünk felett ragyog a Tejút sávjában az ötszög alakú csillagkép, a Szekeres (Auriga), megkoronázva az északi ég egyik legfényesebb csillagával, a Capellával. A csillagkép mélyén azonban a puszta emberi tekintet számára láthatatlan jelenségeket tár fel az asztrofotográfia, melyek a 8 fok, azaz 16 teliholdnyi szélességű felvételen jól láthatóak. A Tejút irdatlan csillagkavalkádjában vöröses-rózsaszínes árnyalatban tündöklő, furcsa alakú gázfelhők, csillaghalmazok és sötét, üres területek tűnnek fel egy fényes csillagsor körül.

A két vörös ködösség, a csillagsor felett és alatt – látszólagos hasonlóságuk ellenére – teljesen különbözik egymástól. A felső hivatalos elnevezése IC (Index Catalogue) 405, de a csillagászok csak Lángoló Csillag-ködnek hívják, mivel a legfényesebb csillagát körbeszövő, finom ködszálak egy nagyobb távcső felvételén tűz lobogását idézik. Különös égitest ez: a ködöt fénylésre készítető, nagy tömegű csillag születési helyéről, a messzi Orion-ködből „szökött meg” több társával együtt két és fél millió évvel ezelőtt – de nem önszántából. Egy kettős rendszer tagja lehetett, amely egy másik csillagpárral ütközött össze, és az égitestek egymásra gyakorolt gravitációs ereje a négyből három csillagot messzire kiröpített. A nagy sebességre felgyorsult csillagok már messze járnak a kozmikus karambol helyszínétől. Egyikük, az AE Aurigae, útja során éppen kozmikus jelenünkben halad át egy csillagközi felhőn, és ragyogja be azt.

**A FELVÉTELT TARCZI PATRIK
KÉSZÍTETTE 200 mm-es
TELEOBJEKTÍVRE SZERELT,
ÁTALAKÍTOTT CANON EOS 550D
FÉNYKÉPEZŐGÉPPEL
IZSÁKFALVÁRÓL,
2013 JANUÁRJÁBAN**

AZ IC 405 JELŰ KÖDÖSSÉG
A LÁNGOLÓ CSILLAG-KÖD-NEVET VISELI

AZ AE AURIGAE FÉNYES CSILLAGA NEM
A KÖD SZÜLÖTTJE, „ÁTUTAZÓBAN” VAN ITT,
FÉNYÉVEL CSAK EGY IDEIG RAGYOGJA BE
A KOZMIKUS FELHŐKET

AZ IC 410 A FÉNYÉT EGY, A BELSEJÉBEN
ELHÉLYEZKEDŐ, KORÁBBAN LEJÁTSZÓDOTT
CSILLAGKELETKEZÉS SORÁN MEGSZÜLETETT
CSILLAGHALMAZNAK KÖSZÖNHETI

AZ NGC 1893, A KÖDÖSSÉG
KÖZPONTI CSILLAGHALMAZA

220 MILLIÓ ÉVEL EZELETT KELETKEZETT A MESSIER-KATALÓGUS 38-AS SORSZÁMÁT
VISELŐ CSILLAGHALMAZA. KÖRNYEZETÉBEN MÁR FELOSZLOTTAK A KOZMIKUS FELHŐK

A kép közepétől kissé jobbra látható, ovális alakú, sötét ködökkel tagolt objektumot két eltérő jellegű égitesttípus együttese alkotja. Az NGC 1893 jelzésű nyílt csillaghalmaz a köd szívében található, az ezt körülölelő gáz- és porfelhőt pedig IC 410 néven vették nyilvántartásba. Valamikor, sok százmillió évvel ezelőtt az IC 410 még csak egy volt a Tejút hideg és sötét felhői közül, később azonban sűrűsödni kezdett, belsejében kis csomók, csillagkezdemények indultak fejlődésnek. Amikor az újszülött égitestek világítani kezdtek, a szülőfelhő is felragyogott. Jelenleg az IC 410 közepén már egy fiatal, jól megfigyelhető halmazt, az NGC 1893-at találjuk, s bár a gáz egy része már eltávozott, és a csoport jól láthatóvá vált, a köd nagyobb része még ott van körülötte.

A felvételen több más, ehhez hasonló, halványan derengő ködöt és porfelhőt látunk. Közöttük elsősorva csillagromböléseket veszünk észre, melyek közül a legfeltűnőbb a kép bal alsó részének közepén sziporkázik. Az M38-as jelzésű csillaghalmazt eredetileg a 17. században egy olasz csillagász, Giovanni Batista Hodierna fedezte fel, de feljegyzései nem jutottak el más csillagászokhoz, így az égitest feledésbe merült, egészen addig, amíg Guillaume le Gentil francia csillagász 1749-ben ismét nem észlelte. Charles Messier 38-as számmal helyezte el híres katalógusában a halmazt, így ismerjük ma is. A fényes égitestet egy sötét, téli estén akár egyszerű látcsővel (pl. 10x50-es binokulárral) is észre lehet venni, a kisebb, 8-10 cm-es csillagászati távcsövek pedig már csillagaira is bontják azt. Ködöt már nem látunk körülötte, a 220 millió éves csillaghalmaz már régen elpárologtatta szülőburkát. A fiatal csillagok azonban még több százmillió évig együtt maradnak ebben a csillag-óvodában, majd „fel-növe” lassan szétszóródnak, és elvegyülnek a Tejút százmilliárdnyi csillaga között.

SZÖVEG: SÁNTHA GÁBOR (WWW.MCSE.HU)
ÉS FRANCICS LÁSZLÓ (WWW.PTES.HU)

G-1000®
CASHMERE

Akció

Vásárolj Fjällräven
termékeket 30.000 forint
értékben és
megajándékozunk egy
Fjällräven téli sapkával!

Vaxold újra G-1000-es
ruháidat ingyenesen!

Svéd napok

MOUNTEX®
A TÚRABOLT

... mert idén is hideg lesz a tél ...

MOUNTEX Budaörs, 2040, Malomkő út 7. – 2013. október 16-19.
MOUNTEX Budapest, 1134 Váci út 19. – 2013. október 16-19.

www.mountex.hu

Kóstolj velünk
svéd ételeket és
italokat!

www.fjallraven.hu